

තනි පුද්ගල බදුකරණය (Individual Taxation)

ඉගෙනුම් එල

මෙම පරිච්ඡේදය අවසානයේදී ඔබට,

- තනි පුද්ගලයෙක් සම්බන්ධව තක්සේරුවන ආදායම ගණනය කරන ආකාරය පිළිබඳව
- තනි පුද්ගලයෙකුට අදාළ වන සුදුසුකම් ලබන ගෙවීම් සහ සහන පිළිබඳව
- පුද්ගලයෙකු හා සම්බන්ධ බදු අනුපාතයන් පිළිබඳව තනි පුද්ගලයෙකු සම්බන්ධයෙන් අදාළ වන බදු බැර හඳුනා ගැනීමට
- එමෙන්ම තනි පුද්ගලයෙකු සම්බන්ධයෙන් තක්සේරුවන ආදායම ගණනය කිරීමට, බදු වන ආදායම ගණනය කිරීමට සහ
- ගෙවිය යුතු බදු වගකීම ගණනය කිරීමට නිසි අවබෝධයක් ලබාගත හැකි වනු ඇත.

5.1 හැඳින්වීම

2017 අංක 24 දරණ දේශීය ආදායම් පනතේ විධිවිධාන අනුව ඕනෑම පුද්ගලයෙකුට උද්ගත වන ආදායම් ප්‍රභව වන්නේ,

1. සේවා නියුක්තිය මත තක්සේරු වන ආදායම
2. ව්‍යාපාර මත තක්සේරු වන ආදායම
3. ආයෝජන මත තක්සේරු වන ආදායම
4. අනෙකුත් කටයුතු මත තක්සේරු වන ආදායම

මෙම ආදායමේ බදු කටයුතු සඳහා තක්සේරු කරන ආකාරය පිළිබඳව ඉහත දී සාකච්ඡා කර ඇත.

ඒ අනුව තනි පුද්ගලයකු විසින් ගෙවිය යුතු ආදායම් බද්ද තක්සේරු කිරීම පහත ආකාරයට විස්තර කළ හැකිය.

පුද්ගලයාගේ නම :
තක්සේරු වර්ෂය :
ආදායම් බදු ගණනය

සේවා නියුක්ත ආදායම		xxx
ව්‍යාපාර ආදායම		xxx
ආයෝජන ආදායම		xxx
වෙනත් ආදායම		xxx
මුළු තක්සේරු වන ආදායම		xxxx
(Total Assessable Income)		
 (-) 52 වන වගන්තිය අනුව සුදුසුකම් ලබන ගෙවීම් සහ සහන		<u>(xxx)</u>
බදු වන ආදායම (Taxable Income)		<u>xxx</u>
 <u>දළ ආදායම් බද්ද ගණනය</u>		
බදු වන ආදායම X අදාළ බදු අනුපාත (පළමුවන උපලේඛනය)		xxx
 <u>(-) බදු බැර (Tax Credit)</u>		
• වාරික ගෙවීම්	(xx)	
• රඳවා ගැනීමේ බදු (WHT)	(xx)	(xxx)
ඉතිරි ගෙවිය යුතු බදු වගකීම්		xxxx
(Balance tax payable)		

ඒ අනුව තක්සේරු වන ආදායම තෙක් ගණනය කිරීම පිළිබඳ අවබෝධය අප ඉහත දී ආවරණය කර ඇත.

5.2 බදු අයවන ආදායම ගණනය

පනතේ 52 වන වගන්තියේ සඳහන් වන සුදුසුකම් ලබන ගෙවීම් සහ සහන අඩු කිරීමෙන් එම තැනැත්තාගේ බදු අයවන ආදායම ආගණනය කළ හැකිය. ඒ සඳහා මෙම සුදුසුකම් ලබන ගෙවීම් සහ සහන පිළිබඳ අවබෝධය වැදගත් වේ.

5.3 සුදුසුකම් ලබන ගෙවීම් සහ සහන - 52 වගන්තිය

5.3.1 පස්වන උපලේඛනයේ සඳහන් සහන

- පුද්ගල බදු සහනය තක්සේරු වර්ෂයට රු. 1,800,000 කි.
- මුදු කුලී ආදායම් තක්සේරු වන කොටස මත 25% ක දීමනාවක් (සත්‍ය අළුත් වැඩියා අඩු කර නොමැති විට)

5.3.2 පස්වන උපලේඛනයේ සඳහන් සුදුසුකම් ලබන ගෙවීම්

- පහත කොන්දේසි සපුරන අනුමත ප්‍රත්‍ය ආයතනයකට සිදු කළ පරිත්‍යාග.

i.	අනුමත ප්‍රත්‍ය ආයතනයකට
ii.	මුදලින් කළ පරිත්‍යාග
iii.	එම ප්‍රත්‍ය ආයතනය අවශ්‍ය තැනැත්තන්ට ආයතනිකමය රැකවරණය සපයන විට.

පහත සීමාවන්ට යටත්ව අඩු කළ හැක.

❖	උපරිමය	රු. 75,000	} යන අගයන්ගෙන් වඩා අඩු අගය
❖	මුදු තක්සේරුවන ආදායමින් 1/3	xxx	
	සත්‍ය පරිත්‍යාග වියදම	xxx	

- පහත ආයතනයකට මුදලින් හෝ වෙනත් අයුරකින් සිදු කළ පරිත්‍යාග සීමාවකින් තොරව අඩු කළ හැකිය.

- ශ්‍රී ලංකා රජයට
- විශ්ව විද්‍යාල පනතට යටත්ව පිහිට වූ උසස් අධ්‍යාපන ආයතනයකට
- බෞද්ධ හා පාලි විශ්ව විද්‍යාලයට
- ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් පිහිට වූ අරමුදලකට
- ප්‍රාදේශීය අධිකාරියක් මගින් ඇමතිවරයාගේ අනුමැතිය මත පිහිට වූ අරමුදලකට
- පළාත් පාලන ආයතනයකට
- සෞඛ්‍ය අරමුදලකට
- පළාත් සභා මගින් ඇමතිවරයාගේ අනුමැතිය මත පිහිට වූ අරමුදලකට
- අපි වෙනුවෙන් අපි අරමුදලට
- ජාතික වකුගඩු අරමුදලට
- රාජ්‍ය සංස්ථාවක් මගින් ජනාධිපති අරමුදලට ප්‍රේමණය කළ ලාභ

ඉහත සුදුසුකම් සපුරන ගෙවීම් හෝ සහන අඩු කළ පසු එම තැනැත්තාගේ බදු අයවන ආදායම ගණනය කළ හැකිය.

5.4 ගෙවිය යුතු බද්ද ගණනය කිරීම

බදු අයවන ආදායම මත ගෙවිය යුතු බද්ද ගණනය කිරීම සඳහා අදාළ බදු අනුපාත පනතේ පළමුවන උපලේඛණවල සඳහන් වන ආකාරයට පහත දැක්වේ. ඒවා ආදාල පරිදි යොදා ගැනීමෙන් එම තැනැත්තාගේ ගෙවිය යුතු බදු වගකීම ගණන කල හැකිය.

5.4.1 පනතේ පළමු උපලේඛණයට අනුව,

- තනි පුද්ගලයෙකුට අදාළ වන අඩු බදු අනුපාත

ආයෝජන වත්කම් විකිණීමේ ලාභ මත - 10% (2025/26)

15% (on or after 02/06/2026)

- සේවා නියුක්ති ආදායමේ සඳහන් බද්දට යටත් සේව්‍යාත්තික ලැබීම් මත,
සේව්‍යාත්තික ප්‍රතිලාභ මත අඩු බදු අනුපාත පහත පරිදිය.

පළමු රු. මිලියන 10 → 0%

ඊළඟ රු. මිලියන 10 → 6%

ඉතිරිය මත XXXXX 12%

- ශ්‍රී ලංකාවෙන් පිටත භාවිත කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකාව තුළ හෝ ඊට පිටතදී යම් තැනැත්තෙකු වෙත සපයන ලද යම් සේවාවකින් උපයන ලද හෝ උපදවා ගන්නා ලද ලැබීම් සහ ලාභන මෙහිදී එකී සේවාවන් සඳහා වන ගෙවීම් විදේශ විනිමය ලෙස ලබාගෙන බැංකුවක් මාර්ගයෙන් ශ්‍රී ලංකාවට ප්‍රේෂණය කර එවා තිබිය යුතුය. - 15%

- යම් විදේශීය මූලාශ්‍රයකින් උපයන ලද හෝ උපදවා ගන්නා ලද ලැබීම් සහ ලාභන මෙහිදී එකී ලැබීම් සහ ලාභ විදේශ විනිමයෙන් උපයා හෝ උපදවාගෙන ඇති අතරල ඒවා බැංකුවක් මාර්ගයෙන් ශ්‍රී ලංකාවට ප්‍රේෂණය කර එවා තිබිය යුතුය. - 15%

- තනි පුද්ගලයෙකුට අදාළ වැඩි බදු අනුපාත

ඔට්ටු ඇල්ලීමේ සහ සුදු, මත්පැන් හෝ දුම්කොළ යන ඒවායින් සමන්විත වන ව්‍යාපාරයකින් ලැබෙන ආදායම මත - 45%.

- සාමාන්‍ය පුද්ගලයෙකුගේ ආදායම් මත සාමාන්‍ය බදු අනුපාත

යෝජිත බදු සංශෝධිත අනුව 2025/04/01 වන දින සිට තනි පුද්ගලයන්ට පහත අනුපාත අදාල වේ. ඒ අනුව බදුවන ආදායමේ,

- පළමු 1,000,000 - 6%
- ඊළඟ 500,000 - 18%
- ඊළඟ 500,000 - 24%
- ඊළඟ 500,000 - 30%

- ඉතිරිය මත XXXX - 36%
ඉහත අදාල බදු අනුපාත යොදා ගනිමින් එම තැනැත්තා ගෙවිය යුතු බදු වගකීම ගණනය කළ හැකි අතර එම වගකීම මත මෙතෙක් නිරවුල් කර ඇති බදු මුදල් වේ නම් අඩු කර ගැනීමේ අයිතිය පුද්ගලයෙකු සතු වේ. එම අයිතිය බදු බැරක් වශයෙන් හඳුනා ගනී.

5.5 පුද්ගලයෙකුට අදාල බදු බැර

1. ගෙවූ පුද්ගල අත්තිකාරම් බදු
2. ස්වකස්සේරු බදු ගෙවීම්
3. විදේශ බදු බැර
4. ගෙවූ රඳවාගත් බදු
5. හවුල් ව්‍යාපාර ලාභ මත ගෙවූ රඳවාගත් බදු

ඒ අනුව ගෙවිය යුතු බද්දට ඉහත සඳහන් බදු බැර තිබෙනම් අඩු කිරීමෙන් (හිලව්) එම තැනැත්තාගේ ගෙවිය යුතු ඉතිරි බදු වගකීම් හෝ වැඩිපුර ගෙවූ බද්ද ගණනය කළ හැකිය.

සාරාංශය

මෙම පරිච්ඡේදය අධ්‍යයනය කළින් ඔබට තනි පුද්ගලයකු සම්බන්ධව තක්සේරු වන ආදායම ගණනය කිරීම, බදුවන ආදායම ගණනය කිරීම එමෙන්ම දළබදු වගකීම ගණනය කිරීම තවද ඉතිරි බදු වගකීම ගණනය කිරීම පිළිබඳව මනා අවබෝධයක් ලබා ගත හැකි විය.

Lecturer:
Mr. Nuwan Sameera
ACA, ACPM, CTA(Reading), ACCA (finalist), M.Sc. in MGT SJP,
B.Sc. (Accounting) Special 1st Class SJP, CTHE (RUSL),
Lecturer at State University in Sri Lanka

Practice Questions

සමාලෝචන ප්‍රශ්න

- 1) වාසික පුද්ගලයකු වන සරත් මූල්‍ය විශේෂඥයෙකු වන අතර ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය සමාගමක මූල්‍ය කළමනාකරු ලෙස සේවය කරයි.

2025/26 තක්සේරු වර්ෂය (මින්මතු වර්ෂය යැයි නැඳින්වෙන) සඳහා සරත්ගේ ආදායම සම්බන්ධව පහත සඳහන් තොරතුරු සපයා ඇත.

(i) සේවා නියුක්තියෙන් ලද ආදායම :

- දළ වැටුප මසකට රු.350,000ක් බැගින්
- 2026 ජනවාරි මස රු.250,000 ප්‍රසාද දීමනාවක් ලැබී ඇත. මෙය 2024/25 තක්සේරු වර්ෂයේදී අනුමත කර ඇත.
- දුරකථන දීමනාව මසකට රු.15,000කි.
- ඔහුට ආයතනය විසින් 2000 CC එන්ජින් ධාරිතාවක් සහිත වාහනයක් රියදුරු සහිතව ලබා දී ඇත.
- ඉන්ධන දීමනාව ලෙස මසකට රු.40,000 ද ලැබෙයි.
- ඔහු 2025 අගෝස්තු මස ආයතනය නියෝජනය කරමින් සමුළුවකට ජර්මනිය වෙත ඒම සඳහා දරන ලද ගුවන් ටිකට්ටුව ගාස්තුව රු.400,000 කි.
- වර්ෂය තුළ වෛද්‍ය බිල්පත් ගාස්තුව රු.160,000 කි. ආයතනය තුළ සියලු පූර්ණ කාලීන සේවකයින්ට සමාන ප්‍රතිලාභ ලැබෙන ක්‍රමවේදයක් අනුගමනය නොකරයි.
- වර්ෂය සඳහා අඩුකරන ලද අත්තිකාරම් පුද්ගල ආදායම් බද්ද [Advance Personal Income Tax (APIT)] රු.1,953,300 කි.

(ii) ඔහු මූල්‍ය උපදේශන සේවා සපයන ව්‍යාපාරයක් පවත්වාගෙන යන අතර වර්ෂය සඳහා ලැබීම් සහ ගෙවීම් විස්තර පහත දැක්වේ.

	රු.	රු.
උපදේශන සේවා ආදායම්		5,650,000
(-) ගෙවීම්		
සහායකයින්ගේ වැටුප්	760,000	
ගිණුම්කරණ ණය	250,000	
කාර්යාල වියදම්	1,250,000	
දඩ ගාස්තු	300,000	
පරිත්‍යාග	600,000	(3,160,000)
ශුද්ධ ලාභය		2,490,000

- ගිණුම්කරණ ණය 2024/25 තක්සේරු වර්ෂයේ මිලට ගත් ගිණුම්කරණ මෘදුකාංගයක් සම්බන්ධව වේ. එහි පිරිවැය රු. 2,000,000.
- දඩගාස්තු ව්‍යාපාර ලියාපදිංචිය නිසි කලට නොකිරීම මත වූ ගාස්තුවකි.
- පරිත්‍යාග අසල නිවසක දරුවෙකුට ලබාදුන් මූල්‍ය පරිත්‍යාගයක් නියෝජනය කරයි.

(iii) වර්ෂය තුළදී රු.1,350,000 ශුද්ධ පොලියක් ස්ථාවර තැන්පතු මත ලැබී ඇත.

(iv) 2026 පෙබරවාරි ඔහුට හිමි ලැයිස්තුගත සමාගමක කොටස් විකිණීමෙන් රු.600,000 ලාභයක් උපයා ඇත.

(v) තවද 2026 මාර්තු මස රු.120,000 ලාභාංශයක් ලද අතර එය වෙනත් සමාගමක ලාභාංශ වලින් ගෙවන ලද ලාභාංශ වේ.

(vi) තක්සේරු වර්ෂය තුළ ඔහු ජාතික චක්‍රගවුළු අරමුදලට රු.100,000 ක පරිත්‍යාගයක්ද, අනුමත පුනර්ගතනයකට රු.50,000 වටිනා අත්‍යවශ්‍ය භාණ්ඩ පරිත්‍යාගයක් ද සිදුකර ඇත.

(vii) ඔහුගේ පරම්පරාවෙන් ඔහුට ලද නිවස කුලියට දී තිබෙන අතර මාසික කුලිය රු.120,000 කි. නිවසේ වරිපනම් තක්සේරුව රු.400,000 වන අතර ඉන් (30%) ලෙස වරිපනම් සරත් විසින් ගෙවයි. මෙහිදී අදාළ පරිදි රඳවා ගැනීමේ බදු අඩුකර තිබේ.

(viii) තක්සේරු වර්ෂය සඳහා වාරික ගෙවීම් වශයෙන් ඔහු රු.500,000 ක් ගෙවා තිබේ.

ඔබ විසින් කළ යුතු දෑ :-

2025/26 තක්සේරු වර්ෂය සඳහා සරත්ගේ පහත සඳහන් දෑ තක්සේරු කරන්න.

- බදු අය කළ හැකි ආදායම
- ගෙවිය යුතු දළ ආදායම් බද්ධ
- ගෙවිය යුතු ඉතිරි/වැඩිපුර ගෙවූ බද්ධ සහ
- බදු නිදහස් ආදායම්

2) දසුනි මහත්මිය ප්‍රසිද්ධ මූල්‍ය ආයතනයක කළමනාකාරිකයක ලෙස සේවය කරයි. 2025/26 තක්සේරු වර්ෂයේ (මින් මතු වර්ෂය ලෙස හැඳින් වේ) පහත සඳහන් ආදායම් තොරතුරු ලබාදී ඇත.

i.

- දළ වැටුප මසකට රු.400,000
- විනෝදාංශ දීමනාව මසකට රු.10,000
- දූෂකථන දීමනාව වර්ෂයකට රු.200,000
- යැපුම් දීමනාව මසකට රු. 5,000
- ඇය රු. 60,000 මාසික කුලීක් ගෙවමින් කුලී නිවසක ජීවත්වන අතර ඒ සඳහා ආයතනය මසකට රු. 50,000 දසුනි මහත්මියට ප්‍රතිපූර්ණය කරයි.
- ඇයට පෞද්ගලික භාවිතය සඳහා කාර් රථයක් රියදුරෙකු සමග ලබා දී ඇත.
- ඇයගේ සැත්කමක් වෙනුවෙන් ගෙවූ වෛද්‍ය බිල්පත රු. 400,000 කි. වෛද්‍ය බිල්පත ප්‍රතිපූර්ණය සම්බන්ධයෙන් සියලු සේවකයන්ට සමාන ප්‍රතිපත්තියක් සමාගම අනුගමනය නොකරයි.
- APIT ගෙවීම් වර්ෂය තුල රු. 110,000

ii.

- ඇය මූල්‍ය සේවා සපයන කුඩා ව්‍යාපාරයක් පවත්වාගෙන යන අතර 2026/03/31 න් අවසන් වර්ෂයට පහත තොරතුරු සපයා ඇත

(රු.000)

සේවා ආදායම	5,000
(-) වියදම්	
සේවක වැටුප්	(1,500)
ගිණුම්කරන ක්‍ෂය	(500)
දඩ ගාස්තු	(50)
බදු පෙර ලාභය	2,950

- 2025/26 තක්සේරු වර්ෂය සඳහා ප්‍රාග්ධන දීමනාව රු. 50,000
- ව්‍යාපාරයේ ලියාපදිංචි ගාස්තු ගෙවීම ප්‍රමාද වීම මත ප්‍රාදේශීය සභාවට රු. 50,000 ක දඩ මුදලක් ගෙවා ඇත.

iii. වර්ෂය තුල පහත පොලී ආදායම් උපයා ඇත.

- ස්ථාවර තැන්පතු පොලී රු. 360,000 (ශුද්ධ)
- විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් තැන්පතු මත USD 1,500 (\$ 1=Rs. 300)

iv. තවද රු. 500,000 වටිනා ශුද්ධ ලාභාංශ ආදායමක්ද වර්ෂය තුළ ලැබී ඇත.

v. ඇයට අයත් නිවසක් ගාල්ල ප්‍රදේශයේ තිබෙන අතර එය මසකට රු. 150,000 කුලී වටිනාකමකට සමාගමකට කුලියට දී ඇති අතර, එහි වරිපනම් තක්සේරුව රු. 300,000 කි. 30% බැගින් කුලියට ගත් සමාගම වරිපනම් ගෙවයි. කුලියට අදාළ රඳවාගැනීම් බදු නිසියාකාරව අදාළ සමාගම අඩුකරගෙන තිබේ.

vi. ඇය රු. 500,000 ක් වටිනා භාණ්ඩ ගමේ පන්සලටද රු. 100,000 වටිනා පොත් පත් තම ප්‍රදේශයේ රජයේ පාසලටද පරිත්‍යාග කර ඇත.

vii. වර්ෂය තුළ රු. 400,000 වාරික ලෙස බදු වාරික ගෙවා ඇත.

ඔබ විසින් 2025/26 තක්සේරු වර්ෂයට අදාළව දසුනි මහත්මියගේ පහත දෑ ගණනය කරන්න.

- a) තක්සේරු කළ හැකි ආදායම
- b) බදු මත ආදායම
- c) දළ බදු වගකීම
- d) ඉතිරි ගෙවිය යුතු බදු වගකීම

Lecturer:
Mr. Nuwan Sameera
ACA, ACPM, CTA(Reading), ACCA (finalist), M.Sc. in MGT SJP,
B.Sc. (Accounting) Special 1st Class SJP, CTHE (RUSL),
Lecturer at State University in Sri Lanka